

Bruxelles, den 11.8.2014
COM(2014) 489 final/2

CORRIGENDUM

Annule et remplace le document COM(2014)489 final du 23/07/2014

Concerne la version danoise, le titre de l'Acte a la page de couverture.

BERETNING FRA KOMMISSIONEN

**TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Fjortende rapport om de praktiske forberedelser til den fremtidige udvidelse af
euroområdet**

**BERETNING FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG
SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET**

**Fjortende rapport om de praktiske forberedelser til den fremtidige udvidelse af
euroområdet**

1. INDLEDNING

Efter Letlands indførelse af euroen den 1. januar 2014 består euroområdet i dag af 18 EU-medlemsstater. Efter Rådets afgørelse af 23. juli 2014 om, at Litauen opfylder de nødvendige betingelser for indførelse af euroen, vil euroområdet den 1. januar 2015 bestå af 19 medlemsstater.

Litauen har mindre end seks måneder til at afslutte sine forberedelser til overgangen. I denne rapport gøres der status over de praktiske forberedelser til indførelsen af euroen, og der ses nærmere på, hvor langt man medio juni 2014 var nået med forberedelsen af informationskampagnen om overgangen. Der gives også en kort oversigt over resultaterne af den seneste opinionsundersøgelse af borgernes holdning til euroen.

2. STATUS OVER FORBEREDELSENE TIL OVERGANGEN I LITAUEN

Litauen bliver den syvende medlemsstat i den gruppe af medlemsstater, der blev optaget i EU i 2004, der indfører euroen. Litauen havde i sin handlingsplan for indførelse af euroen af 27. september 2005 oprindeligt fastsat den 1. januar 2007 som den dato, hvor landet ville indføre euroen, men dette blev ændret efter Kommissionens konklusioner i konvergensrapporten om Litauen¹ af 16. maj 2006 om, at der på daværende tidspunkt ikke burde foretages ændringer af Litauens status som EU-medlemsstat med dispensation. Den litauiske regering fastsatte i sin nye overgangsplan² vedtaget den 26. juni 2013, og senere ændret i december 2013 og juni 2014, den 1. januar 2015 ("€-dag") som dato for indførelse af euroen. Overgangsplanen suppleres af en handlingsplan for gennemførelse af overgangsplanen³, som blev vedtaget den 4. december 2013.

2.1. Tilrettelæggelse af overgangen, tilpasning af lovgivningen og forberedelserne inden for den offentlige sektor

Forberedelserne af overgangen til euroen er organiseret i tre plan (strategi, koordination og ekspertniveau). Den litauiske kommission for koordinering af indførelsen af euroen, som består af premierministeren som formand, finansministeren og formanden for den litauiske centralbanks bestyrelse, tager sig af de strategiske spørgsmål. Kommissionens strategiske beslutninger om de praktiske forberedelser gennemføres af en arbejdsgruppe for koordinering af tiltag i forbindelse med indførelsen af euroen, som ledes af finansministeren. Der er nedsat seks arbejdsgrupper, der tager sig af forberedelserne på specifikke områder, hvori flere

¹ Findes på http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication_summary467_en.htm.

² Findes på <http://www.lb.lt/preparation>.

³ Findes på <http://www.lb.lt/preparation>.

repræsentanter fra forskellige institutioner og organer deltager. Litauen har ligesom sine baltiske naboer Letland og Estland undladt at udpege en særlig "hr./fru euro", dvs. en person, der fungerer som pressens vigtigste kontaktpunkt i forbindelse med alle spørgsmål om overgangen, og som skal personificere overgangsforløbet for offentligheden. Den 6. maj 2014 blev der lanceret en gratis euro-hotline.

Den 17. april 2014 vedtog det litauiske parlament, Seimas, loven om indførelse af euroen i Republikken Litauen, som indeholder bestemmelser om vigtige aspekter ved forberedelserne til og gennemførelsen af overgangen (bl.a. princippet om kontinuitet i aftaler, omveksling af litas, og hvordan de tages ud af omløb, omregning af beløb udtrykt i litas til euro samt ikke-kontante betalinger). Der vil desuden blive vedtaget lovgivning om specifikke spørgsmål relateret til overgangen (f.eks. dobbelt prisangivelse). Overgangsplanen og handlingsplanen for gennemførelse af overgangsplanen fastsætter procedurene og tidsplanen for udarbejdelsen af denne lovgivning og ændringer af eksisterende lovgivning i de kommende måneder.

De ansatte i den litauiske statsadministration har indtil videre ikke modtaget systematisk oplæring i eller modtaget informationsmateriale om overgangen til euroen, og hvad det rent praktisk betyder for de ansatte. Dette bør der gøres noget ved, eftersom et velinformeret personale bedre vil kunne bidrage til de interne og eksterne forberedelser af overgangen og vil kunne fungere som gode informationsformidlere.

På grund af den øgede sikkerhedsrisiko som følge af den store mængde kontanter, der vil være i omløb i løbet af overgangen, er der blevet udarbejdet en sikkerhedsplan for pengetransporter i overgangsperioden. Et vigtigt aspekt i den forbindelse er interoperabilitet mellem beredskabsplanerne for de forskellige institutioner, der er involveret i overgangen.

Den offentlige sektors forberedelser til overgangen er alle godt i gang. Da der ikke er udpeget en særlig "hr./fru euro", der kan fungere som stemme og ansigt for overgangen, men flere institutioner og personer deler dette ansvar, er det særlig vigtigt at sikre, at spørgsmål fra offentligheden og pressen når frem til det rette kontaktpunkt. Det bør også sikres, at der omkring den 1. januar 2015 døgnet rundt er adgang til overgangskoordinatorer, der kan give hurtige svar i tilfælde af problemer.

2.2. Finans- og banksektorens forberedelser

Litauen har valgt et "Big Bang"-overgangsscenario⁴ og at have to valutaer i omløb i to uger.

Mængden af litaskontanter i omløb er steget betydeligt i de seneste år. Der er i øjeblikket 90 millioner litassedler i omløb, og der vil skulle trækkes mere end 1 milliard litas- og centasmønter ud af omløb. Den litauiske befolkning er ligesom naboerne i Letland, men ulig esterne, mere tilbøjelige til at bruge kontanter end elektroniske betalingsmetoder.

Den litauiske møntfabrik i Vilnius vil præge euromønternes nationale side. De 370 millioner euromønter af alle værdier vil på den nationale side indeholde et billede af Vytis, en ridder i rustning til hest, som bærer Litauens rigsvåben. Motivet blev valgt ved en offentlig opinionsundersøgelse i 2004. Eurosedlerne lånes fra eurosystemets lager i Deutsche Bundesbank. Litauens centralbank har bestilt 132 millioner eurosedler med forskellige pålydende værdier til overgangen. Selv om seks ud af ti litauere ifølge en undersøgelse fra

⁴ Eurosedlerne og -mønterne indføres samme dag, som euroen bliver Litauens valuta. Big Bang-scenariet er blevet benyttet i alle de medlemsstater, der har indført euroen efter 2002.

Kommissionen i de senest tiltrådte medlemsstater⁵ allerede har brugt eurosedler eller -mønter, vil det for at nå ud til den resterende del af befolkningen være vigtigt at gøre borgerne fortrolige med eurokontanterne og sikkerhedsdetaljer i den forbindelse.

Forhåndsudsendelsen af euromønter og -sedler til kreditinstitutterne er planlagt til henholdsvis den 1. oktober 2014 og den 1. november 2014. Forhåndsvideresendelsen af sedler og mønter til forretningsbankernes store kunder begynder den 1. december 2014. Bankerne har endnu ikke givet deres overslag over, hvor stor en mængde kontanter der vil være behov for. Det anslås groft, at der vil blive forhåndsudsendt eurokontanter til en værdi af 3,36 mia. EUR (ca. 91,6 millioner sedler og 248 millioner mønter). Det undersøges i øjeblikket, hvor mange pengetransportvogne, der vil være behov for, og antallet vil blive tilpasset om nødvendigt alt efter beliggenhed og rotationsmuligheder samt muligheden for at modtage hjælp fra nabolande.

Pr. 1. december 2014 vil borgerne kunne købe startsæt med euromønter. Der vil blive lavet 900 000 startsæt til borgerne, som hver indeholder 11,59 EUR. For at forhindre hamstring og sikre en lige fordeling af startsættene kan en enkelt person kun købe op til fem startsæt ad gangen. Startsættene til borgerne vil blive solgt i tre af den litauiske centralbanks kontorer, 345 bankfilialer og 330 postkontorer. På grundlag af erfaringerne fra de mange andre landes overgang til euroen forventes det ikke, at alle de 1,3 millioner litauiske husstande vil have behov for et startsæt. Møntsamlere tilbydes særlige møntsæt fra og med €-dag (i alt 42 000 sæt). Der vil være to størrelser af startsæt til rådighed for detailhandlende: 60 000 sæt med 111 EUR og 50 000 sæt med 200 EUR (i alt 110 000 sæt). Kommissionen bifalder, at de detailhandlende kan vælge mellem to forskellige startsæt. Det anbefales dog at revurdere, om antallet af sæt til detailhandlende kan dække den indledende efterspørgsel hos bankerne.

For at lette den dobbelte omløbsperiode er det meget vigtigt gradvist at reducere mængden af litas-kontanter i omløb, navnlig mønter, inden €-dag. Bankerne vil gennemføre målrettede kampagner i november og december 2014 for at tilskynde deres kunder til at indsætte litasmønter på deres konti. Det anbefales at supplere disse tiltag med konkrete incitamenter til at skille sig af med (de ophobede) kontanter. Bankerne bør f.eks. i modsætning til den almindelige praksis i Litauen undlade at opkræve gebyrer for at indsætte kontanter på konti i deres filialer eller reducere disse gebyrer i det mindste i de sidste fire til seks uger af året. Indtil videre kan der kun indsættes kontanter (sedler) gebyrfrit i bankautomater, der tillader dette, og seddelautomater (241 automater ud af 1 239). Disse automater vil fortsat acceptere litaskontanter efter €-dag, hvor der kun vil kunne hæves eurosedler i bankautomaterne. Den litauiske centralbank bør desuden tilbyde ubegrænset møntomveksling i de sidste måneder op til €-dag.

Alle bankfilialerne vil tilbyde ubegrænset gratis kontantomveksling i seks måneder efter €-dag. 330 postkontorer vil gebyrfrit omveksle litaskontanter op til en værdi af 1 000 EUR pr. transaktion i 60 dage efter datoen for indførelse af euroen. Kunderne kan også omveksle deres litaskontanter i andelskasser. Den litauiske centralbank vil offentliggøre en liste over de andelskasser, der tilbyder kontantomveksling. Omvekslingen af større beløb (bankfilialer: mere end 15 000 LTL, det litauiske postvæsen kan fastsætte en anden grænse for postkontorerne) kan kun ske med tre dages skriftligt varsel. Fra juli 2015 vil 120 banker fortsat tilbyde ubegrænset gratis kontantomveksling i yderligere seks måneder. Den litauiske centralbank vil omveksle ubegrænsede beløb i litas til euro i et ubegrænset tidsrum og uden

⁵ Se Flash Eurobarometer 400, feltarbejde den 22.-24. April 2014, som kan findes på http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/communication/polls/index_en.htm.

beregning. Forretningsbankerne og det litauiske postvæsen vil udvide deres lagerfaciliteter, eftersom der vil skulle håndteres usædvanligt store kontantbeløb i løbet af overgangsperioden.

Der vil kunne hæves eurosedler i alle Litauens 1 193 pengeautomater i de tidlige timer den 1. januar 2015.

Fra og med €-dag vil der kun kunne gives byttepenge i euro. Det vil især være en udfordring for de detailhandlende. Den litauiske centralbank anbefaler derfor i retningslinjerne for overgangen, som blev vedtaget i marts 2014, at bankerne tager hensyn til det ekstra behov for små sedler i løbet af de første dage i overgangsperioden, når de vurderer deres behov for forhåndsudsendelse. Den litauiske centralbank offentliggjorde sammen med finansministeriet i april 2014 også nogle henstillinger til erhvervslivet vedrørende kontantforvaltning, hvori det blev understreget, at virksomhederne bør ligge inde med en tilstrækkelig mængde eurosedler med lav pålydende værdi og euromønter af alle værdier, som de kan bruge som byttepenge.

Det er afgørende at reducere mængden af sedler med høj pålydende værdi i omløb (litas og euro) hen imod slutningen af 2014. Det er positivt, at forretningsbankerne under højdepunktet af ombytningsperioden agter så vidt muligt at afholde sig fra at udlevere sedler med høj pålydende værdi. Bankerne vil navnlig midlertidigt afholde sig fra at udsende sedler med en pålydende værdi over 50 EUR i pengeautomaterne. Virksomhederne og forbrugerne bør desuden tilskyndes til oftere at anvende elektroniske betalinger i de første dage efter €-dag. Betalingsterminalerne forventes at blive tilpasset i december 2014, så de øjeblikkeligt kan gå over til euro den 1. januar 2015.

Den litauiske banksektor tæller 414 bankfilialer, hvoraf de 345 tilbyder kontanttjenester. Nogle banker agter at udvide deres personale i filialer, der udfører kontanttjenester. Filialernes optællings- og lagerkapacitet vil blive tilpasset. Eftersom de litauiske banker har forholdsvis lange åbningstider, regner man ikke med at udvide åbningstiderne under overgangen. Der er endnu ikke taget stilling til, om bankerne og postkontorerne vil holde åbent den 1. januar 2015, som er en helligdag. Ifølge centralbankens retningslinjer for overgangen bør bankerne holde åbent i de første par dage efter €-dag. Kommissionen anbefaler kraftigt, at de fleste banker og postkontorer i det mindste har åbent om eftermiddagen på €-dag. Bankerne bør også træffe ekstra foranstaltninger for at forhindre lange køer (f.eks. åbne særlige skranker for virksomheder i overgangsperioden, øge antallet af skranker osv.).

Fra september 2014 vil bankansatte deltage i særlige kurser med henblik på overgangen. Bankernes IT-systemer vil blive tilpasset i løbet af juli 2014. Forretningsbankernes konti i den litauiske centralbank vil blive krediteret den dag, hvor mønterne deponeres, og eventuelle korrektioner vil finde sted efter optællingen af mønterne. Det anbefales, at bankerne følger den samme tilgang over for de erhvervskunder, der har behov for hurtig kreditering af kontanter (f.eks. indehavere af salgsautomater).

Forberedelserne i den finansielle sektor og banksektoren lader overordnet set til at være godt i gang. For at lette overgangen bør mængden af litaskotanter i omløb reduceres betydeligt allerede før €-dag. Det anbefales at bruge konkrete incitamenter for at få bankkunderne til at skille sig af med (de ophobede) kontanter, f.eks. at afskaffe eller sænke de gældende gebyrer på kontantindskud på konti.

Det er afgørende, at der kan hæves euro i alle pengeautomater fra og med den 1. januar 2015. Pengeautomater, der af tekniske grunde ikke kan tilpasses i tide, bør være lukket. Pengeautomaterne bør ikke indeholde sedler med højere pålydende værdi end 50 EUR i overgangsperioden, og bankerne bør afholde sig fra at udlevere sedler med høj pålydende værdi ved skranken.

Virksomhederne og forbrugerne bør tilskyndes til i højere grad at anvende elektroniske betalinger i de første dage efter €-dag.

Det anbefales kraftigt, at de fleste banker og postkontorer i det mindste har åbent om eftermiddagen den 1. januar 2015. Bankerne bør desuden træffe yderligere foranstaltninger til at undgå lange kødannelser, f.eks. ved at øge antallet af skranke.

2.3. Forhindring af urimelig forretningspraksis og fejlopfattelser af prisudviklingen blandt borgerne

Perioden med dobbelt prisangivelse i både litas og euro begynder den 23. august 2014. Den dobbelte prisangivelse vil vare frem til mindst seks måneder efter indførelsen af euroen. I lyset af erfaringerne fra andre landes overgang til euroen anbefales det at afslutte perioden med dobbelt prisangivelse den 1. januar 2016 og at sikre, at borgerne får klar besked om dette, så de kan benytte perioden til at gøre sig fortrolige med de nye mønt- og seddeltværdier. Det vil gøre det nemmere for borgerne at vænne sig til den nye valuta.

Enkelthederne vedrørende dobbelt prisangivelse er fastsat i økonomiministeriets retningslinjer for prisangivelse af varer og tjenester i løbet af perioden med dobbelt prisangivelse af 1. april 2014.

De gennemsnitlige detailpriser på 40 varer og tjenester vil i løbet af de to måneder, der går forud for begyndelsen af perioden med dobbelt prisangivelse, blive kontrolleret og offentliggjort regelmæssigt. Fra begyndelsen af perioden og frem til midten af 2015 vil den gennemsnitlige detailpris på 100 varer og tjenester, der er udvalgt på baggrund af en kampagne blandt borgerne, blive kontrolleret, og det officielle statistikkontor vil regelmæssigt offentliggøre statistiske oplysninger på sin hjemmeside. Det drejer sig bl.a. om tjenester, der ud fra erfaringerne fra andre landes overgang med størst sandsynlighed vil blive ramt af prisstigninger, f.eks. frisører, restauranter og caféer samt bilværksteder. I betragtning af, at prisstigninger som følge af indførelsen af euroen er en af borgernes største bekymringer, er det afgørende, at der allerede i begyndelsen af januar 2015 offentliggøres oplysninger om prisudviklingen efter €-dag.

Det litauiske økonomiministerium har udarbejdet et memorandum for god forretningsskik efter indførelsen af euroen. På linje med de frivillige initiativer, der er lanceret med succes i de lande, der tidligere er overgået til euroen, forpligter virksomhederne (f.eks. detailhandlende, finansielle institutioner, internetbutikker) sig ved at underskrive memorandummet navnlig til ikke at bruge indførelsen af euroen som undskyldning til at hæve

priserne på varer og tjenester, benytte den officielle omregningskurs og afrundingsreglerne og angive priserne i begge valutaer (litas og euro) tydeligt og forståeligt og ikke vildlede kunderne. De, der underskriver memorandummet, vil få ret til at anvende et særligt logo, der viser, at de har underskrevet det.

Opfordringen til at deltage blev lanceret den 1. maj 2014. Kampagnen er sat til at gå i luften den 1. august 2014, dvs. allerede inden perioden for dobbelt prisangivelse er begyndt. De litauiske myndigheder agter at få så mange deltagere med på vognen som muligt. I løbet af april og marts 2014 blev der afholdt 100 seminarer i forskellige regioner af Litauen, hvor erhvervsdrivende, meningsdannere og de almindelige borgere fik oplysninger om kampagnen. På lokalt plan agter man at nå ud til virksomhederne gennem de lokale ledere. De litauiske myndigheder har planer om at arrangere seminarer i alle Litauens kommuner. Lanceringen af kampagnen vil blive ledsaget af yderligere kommunikationstiltag, f.eks. videoklip, bannere, flyers, projekter rettet til skoleelever og kommuner, en "eurobus" osv. De lokale myndigheder bør tilskyndes til at inddrage frivillige, f.eks. NGO'er og studerende, der kan komme tættere på de enkelte virksomheder. Hvad angår underskriverne af memorandummet, anbefales det at lægge særlig vægt på tjenesteudbydere, som erfaringsmæssigt er mest tilbøjelige til at hæve priserne i forbindelse med overgangen. Eftersom de befinder sig tættere på forbrugerne, er det en af de vigtige faktorer for den samlede opfattelse af inflationen.

Den litauiske forbrugerbeskyttelsesmyndighed vil sørge for, at kravene til prisangivelse og omregning (f.eks. afrundingsregler) overholdes, og at memorandummet gennemføres korrekt, og vil i den forbindelse inddrage forskellige institutioner såsom den nationale fødevarer- og veterinærtjeneste og tilsynet for nonfoodprodukter. 330 inspektører vil stå for den ekstra kontrol på salgsstederne. Eventuelle overtrædelser kan straffes med en advarsel (første overtrædelse begået af en fysisk person) eller bøder (gentagne overtrædelser begået af fysiske personer eller enhver overtrædelse begået af en juridisk person). De deltagere, der ikke gennemfører memorandummet korrekt, mister retten til at anvende logoet. I tilfælde af urimelige prisstigninger eller andre former for misbrug af overgangen til euroen, vil disse personer blive opført på en sortliste, som offentliggøres på det særlige websted for overgangen til euroen (<http://www.euro.lt/>).

Borgerne opfordres til at kontrollere, om priserne er angivet korrekt i litas og euro, og at omregningen tager udgangspunkt i den officielle omregningskurs, som blev fastsat af Rådet for Den Europæiske Union den 23. juli 2014. Forbrugerne vil kunne klage via telefon eller e-mail. For at afskrække fra urimelig praksis bør der hurtigt rettes op på konstaterede uregelmæssigheder, hvilket også vil hjælpe med at bekæmpe fejlopfattelser af prisudviklingen blandt borgerne. Hvis inspektørerne konstaterer suspekte prisforhøjelser eller de anmeldes af forbrugerne, bør det undersøges grundigt, og der bør skrides ind hurtigst muligt, helst inden for højst 48 timer.

Selv om der er gjort store fremskridt med at skabe en solid ramme til at forhindre urimelig praksis og fejlopfattelser af prisudviklingen blandt borgerne, kan der stadig gøres en ekstra indsats. Oplysninger om prisudviklingen efter €-dag bør offentliggøres allerede i begyndelsen af januar 2015.

De litauiske myndigheder bør træffe alle foranstaltninger for at sikre, at så mange som muligt underskriver memorandummet for god forretningsskik efter indførelsen af euroen. Den decentraliserede tilgang bør suppleres med inddragelsen af frivillige, f.eks. NGO'er og studerende, som kan komme tættere på den enkelte virksomhed. Hvad angår deltagelsen i memorandummet, anbefales det at lægge særlig vægt på de

tjenesteudbydere, der er mest tilbøjelige til at hæve priserne i forbindelse med overgangen (f.eks. frisører, restauranter og caféer samt bilværksteder).

Der bør øjeblikkeligt skrides ind over for erhvervsdrivende, der ikke overholder reglerne vedrørende prisangivelse og omregning (f.eks. afrundingsreglerne) eller ikke efterlever memorandummet for god forretningsskik, og sådanne sager bør afgøres i løbet af højst 48 timer.

2.4. Forberedelser i landdistrikterne og i virksomhederne

Litauen har ligesom sine baltiske naboer Estland og Letland en forholdsvis lav befolkningstæthed sammenlignet med EU-gennemsnittet⁶. Landet er opdelt i 10 amter og 60 kommuner. Litauerne benytter især kontante betalinger, og derfor vil det være vigtigt at planlægge overgangen meget grundigt, især i landdistrikterne. Alle steder skal der installeres faciliteter til omveksling af litas til euro og til indsamling af gamle sedler og mønter. Derfor har de litauiske myndigheder lavet en checkliste over de ting, der skal foranstalles i forbindelse med overgangen, for at gøre det nemmere at holde øje med fremskridtene i de enkelte kommuner. Checklisten suppleres med en liste over kontaktpunkter i hver kommune. Det er meningen, at gennemførelsen af de forskellige foranstaltninger skal overvåges regelmæssigt og struktureret. Foruden medierne og internettet vil de lokale myndigheder ofte være den eneste kilde til information i isolerede områder. De skal derfor være velforberedte og oplæres grundigt.

De lokale afdelinger af forbrugerorganisationer, agenturer og forskellige NGO'er bør spille en aktiv rolle i forberedelserne for at fremme det lokale engagement.

Det er ikke kun den litauiske centralbank og forretningsbankerne (345 filialer), der vil tilbyde omveksling, men også 330 postkontorer og 22 andelskasser (se afsnit 2.2). Siden begyndelsen af 2014 er der set nøje på bankfilialernes dækning af landdistrikterne samt tilstedeværelsen af pengeautomater uden for bankernes lokaler, postkontorer og andelskasser. De mindre postkontorer med begrænset lagerkapacitet, som normalt ikke tilbyder kontanttjenester, vil få hjælp af "mobilt" personale.

De detailhandlende, herunder navnlig de store supermarkeds kæder, kommer til at spille en vigtig rolle under overgangen som "de facto vekselkontorer". De store supermarkeds kæder i Litauen er også aktive i Estland og/eller Letland og har derfor allerede erfaring med de udfordringer, der er forbundet med overgangen til euroen. De fleste forberedelsestiltag begynder først, når Rådets afgørelse om, at Litauen opfylder de nødvendige betingelser for indførelse af euroen, er vedtaget. I tiden frem til €-dag vil det være vigtigt at sikre, at alle virksomheder, herunder dem, der ikke aktivt søger oplysninger, er tilstrækkeligt forberedte.

Den litauiske centralbank har udviklet en oplæringsordning for personer, der håndterer kontanter, om euroen, herunder navnlig diverse sikkerhedsdetaljer, som begyndte i marts 2014. Ved udgangen af maj var der afholdt 27 oplærings-sessioner med 735 deltagere. De litauiske myndigheder forventer at oplære ca. 1 000 personer fra forskellige sektorer frem til december 2014, som derefter kan sørge for videre oplæring.

I henhold til loven om indførelse af euroen i Republikken Litauen skal alle salgsautomater acceptere betaling i euro fra og med €-dag.

⁶ I 2012 havde Litauen 47,7 indbyggere pr. km² sammenlignet med et anslået EU-gennemsnit på 116,3 (kilde: Eurostat).

Det er vigtigt, at de lokale myndigheders forberedelser til overgangen til euroen styres og regelmæssigt kontrolleres for at sikre, at de foretager alle de nødvendige tilpasninger. De ansatte i det litauiske postvæsen skal forberedes grundigt på den nye rolle, de kommer til at spille i forbindelse med overgangen til euro. De lokale afdelinger af forbrugerorganisationer, agenturer og forskellige NGO'er bør inddrages i forberedelserne for at fremme det lokale engagement. Virksomhederne bør optrappe deres forberedelser med støtte fra de ansvarlige myndigheder, der også bør føre kontrol med disse forberedelser. Der bør rettes særlig opmærksomhed mod små og mellemstore virksomheder.

2.5. Information om euroen

Det overordnede formål med informationsstrategien i forbindelse med overgangen til euroen er at sikre, at den litauiske befolkning får klar, objektiv, præcis, rettidig og korrekt information om følgerne af og de praktiske ændringer i forbindelse med overgangen fra litas til euro. Det anslås, at mindst 80 %⁷ af indbyggerne efter gennemførelsen af informationsstrategien vil føle sig tilstrækkeligt informeret om spørgsmål vedrørende overgangen. Kampagnen skal også gøre borgerne mere opmærksomme på euroens indførelse ved at beskrive fordelene ved og nødvendigheden af Litauens indførelse af euroen og forholde sig til borgernes spørgsmål og betænkeligheder. Informationskampagnen er derfor afgørende for en vellykket overgang. Europa-Kommissionen konstaterer, at der er sket store fremskridt med gennemførelsen af informationsaktiviteter i første halvdel af 2014, og den glæder sig over, at de litauiske myndigheder har forsikret, at der vil blive taget særligt hensyn til informationsbehovet blandt sårbare grupper. Kommissionen bifalder også tilgangen med at henvende sig til de erhvervsdrivende, offentlige myndigheder og kommuner gennem seminarer og informationsarrangementer rundt om i landet med henblik på at informere dem om de generelle aspekter ved indførelsen af euroen og fremme initiativet om fair prisfastsættelse. De fungerer som vigtige videreformidlere af disse informationer.

Eftersom hovedparten af informationskampagnen, især i massemedierne, endnu ikke er sendt i luften, er det endnu ikke muligt at evaluere virkningerne heraf. Offentlige opinionsundersøgelser, bl.a. den seneste Eurobarometerundersøgelse (Flash Eurobarometer 400), viser, at støtten til euroen i Litauen er stigende (46 %, + 5 procentpoint), selv om der tydeligvis stadig er væsentlige bekymringer i relation til urimelig praksis og mistet købekraft. Offentlige opinionsundersøgelser bidrager til at måle informationskampagnens succes og identificere eventuelle behov for tilpasning af informationskanaler og -aktiviteter.

De litauiske myndigheder bør tage hensyn til regelmæssige offentlige opinionsundersøgelser og eventuelt ændre informationskampagnens emner og vigtigste budskaber med henblik på at opnå så bred en offentlig støtte til indførelsen af euroen som muligt.

For alle informationsaktiviteternes vedkommende er det vigtigt, at finansministeriet sikrer, at der i god tid indføres åbne og ikkediskriminerende udbudsprocedurer, som afsluttes i tide i overensstemmelse med Litauens lov om offentlige indkøb.

Kommissionen vil som led i en partnerskabsaftale yde støtte til gennemførelsen af informationsplanerne, både i form af konkrete bidrag og via en aftale om tilskud på op til

⁷ Jf. Anmodningen om tilskud "Kommunikationsaktiviteter i forbindelse med indførelsen af euroen i Litauen", som det litauiske finansministerium indsendte den 16. april 2013.

50 % af de tilskudsberettigede udgifter til bestemte aktiviteter/kategorier såsom lønninger til kommunikationsmedarbejdere, kampagnen i massemedierne (tv, radio, internet, presse, udendørs reklame), seminarer og andre informationsarrangementer samt informationsmateriale med praktiske oplysninger om indførelsen af euroen til samtlige husstande.

Den Europæiske Centralbank bidrager til den nationale euroinformationskampagne ved at tilrettelægge en udstilling om euroens forskellige karakteristika og andre PR-arrangementer, udsende informationsmateriale og yde støtte til kampagnen i massemedierne med tv-reklamer, reklamer i aviser og på nettet samt udendørs reklame.

Allerede i december 2007 blev der lanceret et særligt websted med information til offentligheden (www.euro.lt), som er borgernes vigtigste kilde til information. Den indeholder et interaktivt kort over, hvilke postkontorer og bankfilialer der veksler litas uden beregning, og over de virksomheder, der har underskrevet memorandummet for god forretningsskik efter indførelsen af euroen. Virksomhederne kan underskrive memorandummet på nettet. Den gratis euro-hotline, som åbnede den 6. maj 2014, vil også spille en vigtig rolle med at udbrede information til offentligheden og andre målgrupper om de politiske, økonomiske og praktiske aspekter ved indførelsen af euroen. Der findes også ajourførte oplysninger om forberedelserne til overgangen til euroen på finansministeriets websted: (<http://www.euro.lt/en>) og centralbankens websted (<http://www.lb.lt/euro>).

3. DEN OFFENTLIGE OPINION I DE NYE MEDLEMSSTATER

Siden 2004 har Europa-Kommissionen bestilt flere Eurobarometerundersøgelser i de lande, der blev optaget i EU i 2004, 2007 og 2013, men som endnu ikke har indført euroen ("de nye medlemsstater"), for at finde ud af, hvad borgerne mener om og ved om indførelsen af euroen. Undersøgelsen af de syv nye medlemsstater fra foråret 2014 (Flash Eurobarometer 400)⁸, som omfattede Polen, Tjekkiet, Ungarn, Bulgarien, Rumænien, Litauen og Kroatien, er den syttende af slagsen. Feltarbejdet i forbindelse med undersøgelsen fandt sted i april 2014.

Med henblik på denne rapport blev resultaterne af den seneste Eurobarometerundersøgelse sammenlignet med resultaterne af den foregående undersøgelse i Flash Eurobarometer 377 (feltarbejde i april 2013).

3.1. Støtte til indførelse af euroen/forventede konsekvenser

For så vidt angår støtte til indførelse af euroen i de syv nye medlemsstater, viser den seneste undersøgelse klart, at den nedadgående tendens, der havde tegnet sig i de foregående undersøgelser, er vendt. Flertallet af befolkningen i de syv nye medlemsstater er nu positivt indstillet over for indførelsen af euroen i deres eget land. 52 % (+ 7 procentpoint) går ind for den mens 45 % (- 6 procentpoint) er imod.

I Litauen er et relativt flertal dog stadig imod indførelsen af euroen (48 %, - 7 procentpoint), mens 46 % er for (+ 5 procentpoint). Ikke desto mindre peger undersøgelsen på, at antallet af tilhængere stiger støt.

⁸ Flash Eurobarometer 400, feltarbejde den 22.-24. April 2014, som kan findes på http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/communication/polls/index_en.htm.

Selv om halvdelen af befolkningen i de syv nye medlemsstater (50 %, - 4 procentpoint) stadig forventer, at indførelsen af euroen vil få negative følger for deres eget land, er der sket en klar forbedring i forhold til tidligere Eurobarometerundersøgelser, som stort set ikke har vist nogen ændringer siden 2011. I Litauen er resultatet endnu mere positivt. Blandt litauerne forventer 47 % (- 8 procentpoint) negative følger, mens 41 % (+ 6 procentpoint) forventer, at det vil være positivt for landet.

45 % (- 6 procentpoint) af befolkningen i de syv nye medlemsstater forventer, at euroens indførelse vil få positive følger for dem rent personligt. I Litauen stiger antallet af personer, der mener at indførelsen af euroen vil gavne dem rent personligt også, dog knap så stærkt, til 35 % (+ 2 procentpoint) i forhold til dem, der forventer, at det får negative konsekvenser for dem (44 %, - 3 procentpoint).

Der tegner sig en positiv tendens med hensyn til euroens eventuelle konsekvenser for priserne, idet andelen af personer i de syv nye medlemsstater, der mener, at priserne vil forblive stabile, er steget siden 2012 (24 %, + 2 procentpoint, i 2013 + 13 procentpoint). 65 % (- 2 procentpoint) af befolkningen i de syv nye medlemsstater frygter dog stadig, at priserne vil stige. I Litauen er antallet af personer, der mener, at priserne vil forblive stabile, steget med 4 procentpoint til 18 % siden 2013. Ikke desto mindre bekymrer litauerne sig stadig meget om euroens negative virkninger for priserne, idet 75 % forventer, at priserne vil stige (- 3 procentpoint). Bekymringerne om urimelig prisfastsættelse i de syv nye medlemsstater er knap så udtrykte (71 %, - 3 procentpoint), og denne nedadgående tendens (70 %, - 5 procentpoint) afspejles også i Litauen.

53 % (+ 4 procentpoint) af de adspurgte i de syv nye medlemsstater mener ikke, at indførelsen af euroen vil medføre mistet kontrol over den økonomiske politik, hvilket nogenlunde svarer til holdningen i Litauen (50 %, + 2 procentpoint).

Litauernes største forventninger til indførelsen af euroen i Litauen er, blandt seks mulige svar med mulighed for at angive flere svar, at det vil få borgerne til at føle sig mere europæiske (51 %, + 3 procentpoint) og styrke Europas position i resten af verden (49 %, + 7 procentpoint). På tredjepladsen kommer forventningen om, at euroen vil sikre sundere offentlige finanser (38 %, + 2 procentpoint).

3.2. Information om euroen

I Litauen var der allerede i april 2014 stor opmærksomhed om den mulige indførelse af euroen, og 82 % af borgerne angav, at de forventede, det ville ske i 2015.

Hvad angår information om euroen, er der sket store fremskridt siden 2013, og Litauen er det land, der scorer bedst blandt de syv nye medlemsstater (sammen med Tjekkiet). 50 % (+ 9 procentpoint) af de adspurgte følte sig informeret, og heriblandt følte 42 % sig forholdsvis godt informeret. Følelsen af at være informeret om euroen i de syv nye medlemsstater er forbedret en anelse (42 %, + 1 procentpoint), mens 56 % (- 1 procentpoint) ikke føler sig informeret.

Når de bliver spurgt om, hvorvidt de stoler på information om euroens indførelse fra bestemte institutioner eller grupper, angiver borgerne i de syv nye medlemsstater, at de stoler mest på information fra deres centralbanker (76 %, + 1 procentpoint) efterfulgt af EU-institutionerne (59 %, + 3 procentpoint). De institutioner eller grupper, de har mindst tillid til, er journalister (28 %, uændret) og fagforeninger/erhvervsorganisationer (29 %, - 1 procentpoint). I Litauen

er der størst tillid til den information, der udsendes af den litauiske centralbank (65 %, + 6 procentpoint). Derefter kommer EU-institutionerne (62 %, + 4 procentpoint), skatteforvaltningen (53 %, + 8 procentpoint), regeringen (52 %, uændret) og lavest rangerer journalisterne (28 %, + 2 procentpoint).

På linje med den overordnede tendens anses den dobbelte prisangivelse i butikkerne blandt 84 % (+ 4 procentpoint) af litauerne for at være afgørende information, der skal dækkes af informationskampagnen, efterfulgt af dobbelt prisangivelse på regninger (74 %, + 4 procentpoint) og lønsedler (63 %, + 4 procentpoint). Mens 79 % (+ 3 procentpoint) af borgerne i de syv nye medlemsstater mener, at det er afgørende, at kampagnen informerer om, hvad 1 EUR er værd, synes kun 49 % (- 2 procentpoint) af litauerne, at dette er relevant, hvilket kan skyldes, at litasen længe har været fastlåst til euroen via et currency board-arrangement. Det samme gælder de rent praktiske konsekvenser for løn- og bankkonti, som af 77 % (+ 2 procentpoint) af de adspurgte i de syv nye medlemsstater anses for at være afgørende information, mens det er knap så relevant for litauerne (58 %, - 1 procentpoint). Når litauerne spørges om, hvilke elementer af kampagnen, de finder afgørende, er svaret tv-reklamer (72 %, + 2 procentpoint) efterfulgt af avisannoncer (57 %, uændret) og radioreklamer (56 %, - 1 procentpoint). Foldere og brochurer kommer langt bagefter med kun 30 % (uændret).

Informationskampagnen bør fokusere mere på at oplyse om de praktiske aspekter af overgangen til euro i Litauen, og det bør sikres, at kravene om dobbelt prisangivelse overholdes og at prisudviklingen kontrolleres nøje i overgangsperioden, da disse spørgsmål bekymrer befolkningen mest. Information om euroen skal sikre, at borgerne bliver mindre bekymrede for og skeptiske over for euroen. Der bør gøres brug af alle eksisterende informationskanaler, så der nås ud til alle dele af befolkningen.

4. GENERELLE KONKLUSIONER OG VIDERE TILTAG

Samlet set er de praktiske forberedelser i Litauen på rette kurs. Kommissionen har imidlertid fremhævet forskellige områder, hvor der er behov for en ekstra indsats. De litauiske myndigheder anbefales især at træffe yderligere foranstaltninger for allerede før €-dag at reducere mængden af litaskotanter i omløb. I betragtning af, at en af litauernes største bekymringer i forbindelse med indførelsen af euroen er prisstigninger, bør den planlagte indsats for at forhindre urimelig praksis og fejlopfattelser af prisudviklingen blandt befolkningen styrkes betydeligt. Oplysninger om prisudviklingen efter €-dag bør offentliggøres allerede i begyndelsen af januar 2015. Indsatsen bør rettes mod at opnå størst mulig deltagelse i memorandummet for god forretningsskik. Desuden bør der skrides øjeblikkeligt ind over for erhvervsdrivende, der ikke overholder reglerne vedrørende prisangivelse og omregning (f.eks. afrundingsreglerne) eller ikke efterlever memorandummet for god forretningsskik, og sådanne sager bør afgøres i løbet af højst 48 timer.

For at Kommissionen kan vurdere fremskridtene med gennemførelsen af informationskampagnen, er det vigtigt, at den regelmæssigt informeres om status for informationsaktiviteterne og resultaterne af opinionsundersøgelser, som gennemføres af den litauiske centralbank. Europa-Kommissionen vil tage Litauens praktiske forberedelser op til ny vurdering, herunder landets respons på anbefalingerne i denne rapport og virkningerne af den igangværende informationskampagne. Resultaterne heraf vil blive offentliggjort i en ny rapport (femtende rapport om de praktiske forberedelser til den fremtidige udvidelse af euroområdet) inden udgangen af 2014.